

Вих. № 317 від 25 березня 2024 року

**Верховний Суд
Кабінет Міністрів України
Державна Митна Служба України
Міністерство фінансів України
Рада суддів України
Верховна Рада України
Апеляційним судам**

Асоціація правників України (далі – Асоціація, АПУ) є всеукраїнською неурядовою організацією. Головною метою АПУ є зміцнення верховенства права в Україні, сприяння захисту прав людини та розвитку юридичної професії. Цим листом Асоціація звертає увагу на проблему застосування норми статті 472 Митного кодексу України (далі – МК України) за вчинення особою митних правопорушень.

Це питання було предметом обговорення на заході, організованому 29.02.2024 року Комітетом АПУ з кримінального і кримінального процесуального права та Комітетом АПУ з податкового та митного права (відеозапис заходу доступний на ютуб-каналі Асоціації правників України за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=JQHw2LTOz0Y>).

За результатами проведеного заходу звертаємо увагу на такі питання.

- Санкція за митне правопорушення, передбачена статтею 472 МК України, є непропорційною, безальтернативною та надмірною.

Порівнюючи санкцію МК України та санкції кримінального закону зауважимо, що найтяжча санкція Кримінального кодексу України стосовно нововведеної контрабанди підакцизних товарів передбачає штраф, який є меншим, ніж штраф, що призначається за вчинення митних правопорушень.

Встановлення непомірних санкцій у виді штрафу та конфіскації майна з метою виховання особи є надмірним стягненням та потребує врахування принципів вторинної відповідальності, пропорційності та відповідності легітимній меті.

ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ

AEQUO ASTERS AVELLUM LCF

 MORIS SAYENKO
KHARENKO Sokolovsky
and Partners

VB'

МІЖНАРОДНІ ПАРТНЕРИ

 GreenbergTraurig Linklaters WHITE & CASE

ПАРТНЕРИ

 EVERLEGAL SLS LAW FIRM
GROUP

- Наступна проблема в частині покарання за митні правопорушення полягає у відсутності єдиного підходу щодо суб'єкта такого правопорушення та притягнення до відповідальності митних брокерів. Останні під час своєї діяльності виконують виключно посередницькі функції між перевізником / власником товару та Державною митною службою, однак несуть відповідальність за дії третіх осіб, що не відповідає принципу індивідуалізації юридичної відповідальності.
- Окремої уваги потребує безальтернативність застосування конфіскації майна за митне правопорушення. Так, МК України передбачає конфіскацію товарів чи транспортних засобів, незважаючи на те, чи належать останні правопорушнику чи ні. За такого законодавчого регулювання допускається протиправне втручання у право власності особи, яка не причетна до вчиненого правопорушення.
- Також наголошуємо на недосконалості положень Кодексу України про адміністративні правопорушення. Зокрема, у Кодексі відсутні інститут перегляду справ за нововиявленими та виключними обставинами, право на касаційне оскарження судових рішень у тих справах, санкції в яких мають ознаки кримінального покарання.
- Стосовно судової практики у митних справах зауважимо.

Безальтернативність, непропорційність та надмірність окремих санкцій за митні правопорушення, які закріплені в МК України та є співмірними з кримінальними покараннями або їх перевищують, сформували таку судову практику. Окремі суди або взагалі звільняють особу від відповідальності за малозначність правопорушення, або, керуючись нормами Конституції України та практикою ЄСПЛ як нормами прямої дії та джерелом права, призначають менш суворі санкції. Більшість судів керується позитивним правом та, посилаючись на безальтернативність санкції, призначають надмірне та непропорційне покарання.

Окрему увагу слід звернути на розгляд судами справ цієї категорії за відсутності власника товару чи транспортного засобу. В тих справах де суб'єктом правопорушення виступає перевізник або брокер, суди нехтують обов'язком залучення до справи власника товару / транспортного засобу, тим самим перешкоджаючи останньому в реалізацію його права на захист.

Сумнівним є підхід судів у трактуванні поняття «точні та достовірні відомості», яке міститься у диспозиції статті 472 МК України. Суди виходять з юридичної невизначеності, вкладаючи у зміст цього поняття необхідність вчинення тих чи інших дій, які, на думку суду, особа теоретично могла б вчинити аби не бути притягнутою до юридичної відповідальності.

Змін потребує підхід Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду про неможливість відкриття касаційного провадження у справах про притягнення до адміністративної відповідальності за окремі митні правопорушення, санкції в яких мають ознаки кримінального покарання.

З огляду на наведене зауважимо про: i) доцільність внесення змін до МК України щодо перегляду непропорційності та надмірності окремих санкцій; ii) необхідність гарантування та забезпечення права на касаційний перегляд справ про притягнення до адміністративної відповідальності за окремі митні правопорушення як шляхом внесення змін до чинного законодавства, так і через зміну відповідної практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду; iii) потребу в запровадженні єдиного та виваженого підходу до розгляду судами справ щодо митних правопорушень в частині призначення покарання, залучення власників незадекларованого товару / транспортних засобів і зацікавлених осіб до участі в судових провадженнях та уникнення обвинувального ухилу при розгляді таких справ тощо.

Просимо врахувати наведені зауваження та пропозиції у своїй роботі з метою захисту прав і свобод учасників митних правовідносин.

**Президент
Асоціації правників України**

Микола СТЕЦЕНКО